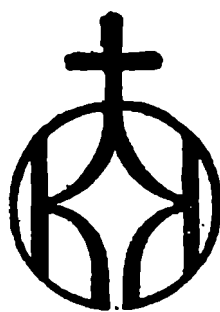

MISIJNÍ KATECHISMUS

Co má katolík vědět i a věřiti

Zpracoval

JOSEF HRONEK

VYDÁNÍ PRVNÍ

L. P. 1937

NAKLADATELSTVÍ KROPÁČ & KUCHARSKÝ
PRAHA

Úvodní slovo nakladatelovo.

Před dvěma roky vydalo podepsané nakladatelství na podnět Svazu českých katolických ústavů vychovávacích a vyučovacích v Českoslov. republice péčí J. Exc. ndp. biskupa Dra A n t. E l t s c h k n e r a náboženskou příručku p r o f. J o s e f a H r o n k a »Ž i v o t p o d l e v í r y«, která dosáhla rychle za sebou za necelá dvě leta tři vydání. Bylo to nejen výborné zpracování, které získalo uvedené příručce úspěch, ale zároveň také doklad potřeby takové náboženské příručky. Po takto získané zkušenosti obrátili jsme se na autora, aby nám napsal novou příručku ve formě katechismu, t. j. v otázkách a odpovědích se stručným poučením z katolické liturgiky. Prof. Jos. Hronek vyhověl nám ochotně touto novou svou prací.

Nová knížečka byla autorem nazvána »C o m á k a t o l í k v ě d ě t í a v ě ř í t í«. Ještě před vydáním jsme titul pozměnili, takže příručka nese název »M i s i j n í k a t e c h i s m u s«. Tímto názvem chceme naznačiti p o s l á n í, které má knížečka plniti. Bude jistě dobrou pomůckou všem, kdož touží poznati pravdy svaté víry a prospěje i těm, kdož sáhnou po ní při snadno dostupné ceně, aby si svaté učení zopakovali. Dojista vykoná také platné služby jako pomocná příručka na školách v těch krajích, kde děti školou povinné nemohou si opatřiti nejpotřebnější učebnice.

Tím knížečka, které se dostalo církevní úchvaly, vykoná skutečné p o s l á n í m i s i j n í, což je jejím úkolem a naším vroucím přáním.

*K r o p á č a K u c h a r s k ý,
nakladatelé.*

Úvod.

O znamení svatého kříže.

Kdo jest katolický křesťan?

Katolický křesťan je ten, kdo přijal svatý křest a všechno věří a vyznává, co svatá Církev katolická věří a vyznává.

Kterým znamením zvláště vyznává katolický křesťan svou víru?

Katolický křesťan vyznává svou víru zvláště znamením svatého kříže.

Které pravdy svaté víry vyznáváme znamením svatého kříže?

Znamením svatého kříže vyznáváme tyto dvě pravdy svaté víry:

1. že jest jeden Bůh ve třech osobách,
2. že Ježíš Kristus nás vykoupil svou smrtí na kříži.

Jest užitečné žehnati se svatým křížem?

Jest velmi užitečné často a pobožně se žehnati svatým křížem před modlením, učením, prací a vůbec před každým důležitým činem.

ČÁST PRVNÍ

O víře.

O apoštolském vyznání víry.

Kde je krátce obsaženo, co má katolický křesťan věřit?

Co má katolický křesťan věřit jest krátce obsaženo v modlitbě »Věřím v Boha«. Říkáme té modlitbě apoštolské vyznání víry.

Jak zní apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry zní takto:

1. Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.
2. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.
3. Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.
4. Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.
5. Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.
6. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.
7. Odtud přijde soudit živých i mrtvých.

8. Věřím v Ducha Svatého.
9. Svatou Církev obecnou, svatých obcování.
10. Odpuštění hříchů.
11. Těla vzkříšení.
12. Život věčný. Amen.

Apoštolské vyznání víry má dvanáct článků, čímž se naznačuje, že obsahuje pravdy svaté víry, které kázalo dvanáct apoštolů a proto také se nazývá apoštolským vyznáním víry.

Všechny svaté pravdy, které Bůh zjevil skrze patriarchy a proroky, naposled pak skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly, obsahuje Písmo s v a t é (Bible) a ú s t n í p o d á n í.

Písmo svaté je psané slovo Boží. Ústní podání jsou svaté pravdy, které apoštolové jen ústně podávali, ale nenapsali.

O Bohu.

1. »Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.«

První článek víry učí, že jest jeden Bůh, že první božská osoba se jmenuje O t e c, který stvořil nebe i zemi.

Kdo jest Bůh?

Bůh jest pouhý duch, který je nekonečně dokonalý.

Co znamená: Bůh jest pouhý duch?

Bůh jest pouhý duch znamená: Bůh má nejdokonalejší rozum a nejdokonalejší svobodnou vůli, ale nemá těla.

Proč říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý?

Říkáme Bůh jest nekonečně dokonalý, protože má všechny dobré vlastnosti v míře největší.

Které jsou hlavní vlastnosti Boží?

Hlavní vlastnosti Boží jsou:

1. Bůh jest věčný: Bůh byl vždy, jest a bude vždy;
2. vševědouce: Bůh ví všechno, co bylo, jest a bude, zná i všechny naše myšlenky;
3. všudypřítomný: Bůh jest všude, na nebi i na zemi;
4. nejvyšší spravedlivý: Bůh dobré odměňuje a zlé trestá, jak si kdo zasluhuje;
5. všemohoucí: Bůh všechno může, co chce; u Boha není nic nemožného;
6. nejvyšší dobrotivý: Bůh nám dává všechno dobré;
7. nejvyšší milosrdný: Bůh nám odpouští hříchy, když činíme pokání.

O svaté Trojici.

Je více než jeden Bůh?

Jeden jest pravý Bůh.

Kolik jest v Bohu osob?

V Bohu jsou tři osoby: Otec, Syn a Duch Svatý. Otci připisujeme stvoření, Synu vykoupení, Duchu Svatému posvěcení. Tyto tři božské osoby jsou jedné a nerozdílné přirozenosti a podstaty, to jest mají tytéž božské vlastnosti.

Jak se jmenují tři božské osoby dohromady?

Tři božské osoby dohromady se jmenují *s v a t á T r o j i c e*.

O stvoření světa.

Proč říkáme Bohu Otci Stvořitel nebe i země?

Bohu Otci říkáme Stvořitel nebe i země, protože celý svět, nebe i zemi a všecko, co jest, stvořil.

Svět nevznikl sám sebou, nýbrž byl od Boha stvořen v 6 dnech.

Slovo »den« znamená velmi dlouhou dobu.

Co znamená slovo stvořil?

Slovo stvořil znamená učinil z ničeho.

K čemu stvořil Bůh svět?

Bůh stvořil svět ke své slávě a k našemu blahu. Neponechal svět sám sobě, ale dále o něj pečuje.

Jak pečuje Bůh o svět?

Bůh pečuje o svět tím, že jej ustavičně zachovává a řídí. Bůh působí, že

celý svět a každý jednotlivý tvor tak dlouho trvá, dokud Bůh chce. Bůh vede všechno k dobrému, nic se neděje bez něho.

Jak nazýváme péči Boží o svět?

Péči Boží o svět nazýváme prozřetelností Boží.

Proč dopouští Bůh i utrpení?

Bůh dopouští i utrpení, aby hříšníky potrestal a napravil, spravedlivé pak zkoušel a jejich zásluhy pro nebe rozmnožil.

Kteří z tvorů Božích zvláště vynikají?

Z tvorů Božích zvláště vynikají anďělé a lidé.

A. O andělech.

Co jsou andělé?

Andělé jsou pouzí duchové, kteří mají rozum a svobodnou vůli, ale nemají těla.

K čemu stvořil Bůh anděly?

Bůh stvořil anděly, aby mu sloužili.

Jací byli andělé, když je Bůh stvořil?

Když Bůh stvořil anděly, byli všichni dobří.

Všichni andělé nezůstali však dobrými. Mnozí zpyšněli a Bohu nechtěli sloužiti. Pyšné anděly zavrhl Bůh do

pekla. Zavržené anděly nazýváme zlými duchy. Ti nás nenávidí, hledí nám uškoditi na těle a na duši. Vůdce jejich se jmenuje d'ábel nebo s a t a n.

Andělé dobří, které Bůh zvláště ustanovil k naší ochraně, jsou a n d ě l é s t r á Ź c i. Andělé strážci nás chrání na těle i na duši, povzbuzují nás k dobrému a prosí za nás. Proto jsme povinni je ctíti a vzývati, jejich vnuknutí poslouchati a jim vděčni býti.

B. *O člověku.*

Naposledy stvořil Pán Bůh č l o v ě k a.

Z čeho se skládá člověk?

Člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše.

Bůh stvořil tělo ze země, proto po smrti se tělo vrátí do země.

Člověk nepovstal ze zvířete.

Lidská duše je nesmrtelná, protože nikdy neumře. Má rozum a svobodnou vůli. Rozumem poznává člověk Boha a jeho svatou vůli. Svobodnou vůlí může voliti dobré a zavrhovati věci hříšné.

K čemu stvořil Bůh lidi?

Bůh stvořil lidi proto, aby mu sloužili, t. j. vůli jeho plnili a po smrti se dostali do nebe.

První lidé se jmenovali Adam a Eva. Říkáme jim naši prarodiče, protože od nich pocházíme.

Jací byli první lidé?

První lidé byli dobří, spravedliví a svatí. Měli velké vědomosti a vůli nakloněnou k dobrému. Žili šťastně v ráji, byli prosti všeho utrpení a neměli nikdy zemřít.

Zůstali první lidé dobrými a blaženými?

První lidé nezůstali dobrými a blaženými. Těžce zhřešili tím, že jedli ovoce se stromu, se kterého jim Bůh zapověděl. Přestali být svatými a spravedlivými. Rozum jejich se hříchem zatemnil a vůle jejich se naklonila ke zlému. Byli vyhnáni z ráje a podrobeni mnohým utrpením a smrti.

Po Adamovi zdělili jsme všichni hřích. Zděděnému hříchu říkáme h ř í c h d ě d i c h n ý. Přešel na nás i se všemi následky svými — utrpením a smrtí.

Dědičného hříchu zůstala uchráněna pouze Panna Maria, poněvadž byla vyvolena za matku Boží. Proto také byla Panna Maria po své smrti s neporušeným tělem vzata anděly do nebes. Nejhorším následkem hříchu dědičného bylo, že žádný člověk se nemohl dostat do nebe. Ale Bůh se smiloval nad lidmi a slíbil Spasitele. Spasite-

lem světa jest náš Ježíš Kristus, který otevřel lidem nebe, hříchem Adamovým zavřené.

Svaté jméno Ježíš znamená Spasitel, Vykupitel. Jméno Kristus nebo Mesiáš znamená Pomazaný Páně, to jest nejvyšší král, kněz a učitel. Příchod Spasitelův připravovali proroci. Předpověděli o Spasiteli, že bude Syn Boží a spolu člověk z rodu Davidova, že se narodí z Panny v Betlemě, že umře bolestnou a potupnou smrtí na kříži a že vstane z mrtvých.

O Ježíši Kristu.

2. »I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.«

Druhý článek víry učí, že Ježíš Kristus jest jednorozený Syn Boha Otce a náš Pán.

Proč se stal Syn Boží člověkem?

Syn Boží se stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.

Pán Ježíš nás vykoupil a spasil tím, že smířil nás s Bohem a zjednal nám odpuštění hříchů i trestů za ně zasloužených, jakož i milosti, abychom mohli dojít věčné blaženosti.

3. »Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.«

Třetí článek víry učí, kterak se stal Syn Boží člověkem.

Kterak se stal Syn Boží člověkem?

Syn Boží stal se člověkem působením Ducha Svatého a narodil se z Marie Panny.

Či Syn jest Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus jest Syn Boha Otce. Panně Marii říkáme matka Boží, protože z ní se narodil Pán Ježíš, který jest Bůh a člověk.

Kde se narodil Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus se narodil v Betlemě. (Hod Boží vánoční, 25. prosince.) Ježíš Kristus je pravý Bůh a spolu člověk v jedné osobě. Je Syn Boží, který se stal pro nás člověkem.

Skrytý život Pána Ježíše.

Narození Ježíše Krista zvěštovali: anděl pastýřům; hvězda mudrcům na východě; mudrcové králi Herodovi a zákoníkům; Duch Svatý starci Simeonovi a prorokyni Anně v Jerusalemě; Simeon a Anna lidu v chrámě.

Z dětství Ježíšova víme: osmého dne po svém narození byl obřezán a

Ježíš nazván; čtyřicátého dne byl v chrámě obětován; mudrci od východu se mu klaněli a darem mu přinesli zlato, kadidlo a myrrhu; ušel úkladům Herodovým útekem do Egypta, a po smrti jeho byl přinesen do Nazareta. Z mládí Ježíšova víme: když mu bylo dvanáct let, šel se svými rodiči na slavnost do Jerusalema, tam zůstal a byl po třech dnech od nich v chrámě nalezen; byl rodičům svým poddán, prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí.

V e ř e j n ý ž i v o t P á n a J e ž í š e.

Když bylo Pánu Ježíši třicet let, odešel k řece Jordánu a tam se dal od Jana pokřtiti. Při křtu sestoupil na Pána Ježíše Duch Svatý v podobě holubičky a Bůh Otec řekl: »Tento je Syn můj milý, v něm se mi zalíbilo.« Potom odešel Pán Ježíš na poušť, kde se čtyřicet dní modlil a postil. Tak se připravil na své veřejné působení.

Kterak působil Pán Ježíš veřejně?

Pán Ježíš působil veřejně takto: Učil pravdám, které máme věřiti, a ctnostem, které máme konati. Své učení potvrzoval zázraky a proroctvím. Pán Ježíš jest nejvyšším učitelem lidstva.

Které zázraky činil Pán Ježíš?

Pán Ježíš činil rozličné zázraky, na příklad: proměnil vodu ve víno a dvakrát nasýtil tisíce lidí několika chleby; vymítal d'ábelství a utišil bouři na moři; uzdravoval pouhým slovem nemocné všeho druhu, křísil mrtvé a sám vstal z mrtvých.

Co předpověděl Pán Ježíš?

Pán Ježíš předpověděl, že ho Jidáš zradí a Petr zapře, že bude ukřižován a vstane z mrtvých, že vstoupí na nebesa a sešle Ducha Svatého, že Jerusalema bude zbořen a mnoho jiného.

Všichni neuvěřili v Pána Ježíše; byli to zvláště židovští kněží a fariseové, kteří ho nenáviděli pro jeho učení a donutili Piláta, že dal ho usmrtiti.

4. »Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.«

Co trpěl Pán Ježíš?

Pán Ježíš trpěl veliké bolesti. Na duši trpěl úzkost a zármutek, byl potupen. Na těle trpěl mnoho strastí, v zahradě Getsemanské se krví potil, u Piláta byl bičován a trnám korunován, nesl těžký kříž a byl ukřižován.

Pán Ježíš trpěl pouze jako člověk, neboť jako Bůh trpěti nemohl.

Kde byl Pán Ježíš ukřižován a umřel?

Pán Ježíš byl ukřižován kolem 12. hodiny na hoře Kalvarii u Jerusalema a tam ve 3 hodiny odpoledne na kříži umřel. (Veliký pátek — zvonění ve 3 hod. v pátek).

Pán Ježíš jest nejvyšším k n ě z e m, obětoval sebe za nás na kříži nebeskému Otci.

5. »S s t o u p i l d o p e k e l, t ř e t í h o d n e v s t a l z m r t v ý c h.«

Pátý článek víry učí, že duše Pána Ježíše sestoupila do pekel, totiž do předpekli, aby oznámila spravedlivým duším, že jsou vykoupěny.

Co bylo předpekli?

Předpekli bylo místo, kde duše spravedlivých, před Kristem zemřelých, pokojně a bez bolesti očekávaly Vykupitele.

Co znamenají slova »třetího dne vstal z mrtvých«?

Slova »třetího dne vstal z mrtvých« znamenají, že Ježíš Kristus třetího dne po své smrti, vlastní mocí spojil duši svou opět s tělem a vyšel z hrobu slavný a nesmrtelný. (Hod Boží velikonoční.)

To dosvědčují nám apoštolové, kteří Krista Pána po jeho vzkříšení viděli a s ním se stýkali po 40 dní, a pak za tuto pravdu položili i život svůj.

Zmrtvýchvstání Páně jest největší zá-
zrak.

6. »Vstoupil na nebesa, sedí na
pravici Boha, Otce všemohou-
cího.«

Šestý článek víry učí, že Pán Ježíš
vstoupil na nebesa čtyřicátého dne po
svém zmrtvýchvstání.

Stalo se to na hoře Olivetské před
očima apoštolů. Pán Ježíš má v nebi
nejen jako Bůh, nýbrž i jako člověk
nejvyšší moc a slávu.

7. »Odtud přijde soudit živých
i mrtvých.«

Kdy přijde Pán Ježíš zase s nebe?

Pán Ježíš přijde zase s nebe v po-
slední den, to jest na konec světa,
s velikou mocí a velebností, aby soudil
všechny lidi.

Živými rozumíme spravedlivé,
mrtvými hříšníky.

O Duchu Svatém.

8. »Věřím v Ducha Svatého.«

Svou smrtí na kříži zjednal nám Pán
Ježíš milost Boží k posvěcení duše a
k věčnému spasení. Tuto milost Boží
dává nám Duch Svatý.

Kdo jest Duch Svatý?

Duch Svatý jest třetí božská osoba a pravý Bůh.

Kdy sestoupil na apoštoly Duch Svatý?

Duch Svatý sestoupil na apoštoly desátého dne po nanebevstoupení Páně, o slavnosti letnic, v podobě ohnivých jazyků. (Hod Boží svatodušní.)

Kterak působil Duch Svatý v apoštolech?

Duch Svatý působil v apoštolech tak, že je posvětil, osvětil, aby učení Pána Ježíše dobře rozuměli a posilnil, aby se nebáli kázati a Církev po světě rozšiřovati.

Kterak v nás působí Duch Svatý?

Duch Svatý působí v nás tak, že nás posvěcuje milostí posvěcující, pomáhá nám milostí pomáhající, uděluje nám své zvláštní dary.

Zvláštní dary Ducha Svatého jsou: dar moudrosti, dar rady, dar rozumu, dar síly, dar umění, dar pobožnosti a dar bázně Boží.

O Církvi obecné nebo katolické.

9. »Svatou Církev obecnou, svatých obcování.«

O založení Církve.

Kdo založil Církev?

Církev založil Pán Ježíš.

Učinil to takto: shromažďoval kolem sebe věřící, vybral si dvanáct apoštolů a uložil jim, aby kázali jeho učení, mši svatou konali, svátosti udělovali, modlili se za věřící a přikazovali jim, čeho třeba ke spasení. Tak založil náboženskou společnost, kterou sám nazval **C í r k v í s v o u**, neb **k r á l o v s t v í m B o ž í m** na zemi. Pán Ježíš jest nejvyšším **k r á l e m** lidstva. Místo sebe ustanovil apoštola Petra za nejvyšší viditelnou hlavu Církve, sám pak zůstal hlavou její neviditelnou.

Kterými slovy ustanovil Kristus Pán apoštola Petra za hlavu Církve?

Kristus Pán ustanovil apoštola Petra za hlavu Církve slovy: »Ty jsi Petr (to je skála), na té skále vzdělám Církve svou a brány pekelné ji nepřemohou.« »A tobě dám klíče království nebeského. Cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi.« »Pasiž beránky mé. Pasiž ovce mé!«

Kdo jest nástupcem sv. Petra a hlavou Církve?

Nástupcem sv. Petra a hlavou Církve je římský biskup, poněvadž v Římě sv. Petr působil a zemřel za Nerona r. 67. Říkáme mu **p a p e ž**, nebo **s v a t ý O t e c**, protože jeho úřad je svatý.

Nynější sv. Otec Pius XI. je 261. nástupce sv. Petra.

Kdo jsou řádnými nástupci apoštolův?

Řádnými nástupci apoštolův jsou biskupové, kteří trvají ve spojení s papežem.

Biskupy podporují v jejich úřadě kněží.

Je-li více než jedna pravá Církev?

Pravá církev je toliko jedna, protože Ježíš Kristus založil toliko jednu Církev.

Pravá Církev Kristova se poznává podle těchto známek:

1. jest jedna, t. j. jednotná ve víře a náboženství křesťanském, pod pod jednou nejvyšší hlavou;
2. svatá, svaté jest její učení a vede lidi k svatému životu, mnozí z nich stali se již svatými;
3. obecná, jest určena pro všechny časy a pro všechny národy,
4. apoštolská, jest na apoštolech založená a biskupové svůj úřad v nepřetržené posloupnosti od apoštolů dědí.

Tyto čtyři známky má jediné Církev katolická.

Trvá již 1900 let a přes všechna pronásledování a utlačování stále roste. Dnes čítá na 350 milionů věřících.

Jak dlouho má Církev trvati?

Církev má trvati až do skonání světa.

O ú k o l u C í r k v e.

Proč založil Ježíš Kristus Církev?

Ježíš Kristus založil Církev, aby vedla všechny lidi k věčnému spasení.

Církev zachovává učení Ježíše Krista stále čisté a neporušené a je vykládá.

Který dar udělil Ježíš Kristus Církvi, aby se víra časem nezkazila?

Aby se víra časem nezkazila, udělil Pán Ježíš Církvi d a r n e o m y l n o s t i. Dar neomylnosti spočívá v tom, že Církev v učení o víře a mravech nemůže se mýlit.

Komu přísluší dar neomylnosti?

Dar neomylnosti přísluší: 1. papeži spolu s biskupy, 2. také papeži samému, když rozhoduje jako hlava Církve o víře a mravech.

Které povinnosti máme k Církvi?

K Církvi máme tyto povinnosti: máme k ní náležitě; věřit, čemu učí a konati, co přikazuje.

Církev katolická s a m o j e d i n á má všechny prostředky od Pána Ježíše udělené ku spasení věřících — jako taková je s a m o s p a s i t e l n á.

Může býti spasen, kdo nenáleží k církvi katolické?

Kdo vlastní vinou nenáleží k Církvi katolické, nemůže býti spasen. Kdo bez vlastní viny nenáleží k Církvi katolické, může býti spasen, zemře-li bez hříchu těžkého.

O o b c o v á n í s v a t ý c h.

Co znamená obcování svatých?

Obcování svatých znamená, že jest spojení mezi námi a zemřelými, kteří jsou buď v nebi nebo v očistci. Svaté v nebi vzýváme, oni se pak za nás u Pána Boha přimlouvají. Za duše v očistci se modlíme a naše modlitby jim ulehčují očistcové utrpení.

Odpouštění hříchů.

10. »O d p u š t ě n í h ř í c h ů.«

Desátý článek víry učí, že v Církvi katolické dojíti může každý věřící odpouštění hříchů pro zásluhy Pána Ježíše.

Komu dal Pán Ježíš moc odpouštět hříchy?

Moc odpouštět hříchy dal Pán Ježíš apoštolům. Od apoštolů přešla moc odpouštět hříchy na biskupy, a ti ji udělují kněžím.

Mohou všechny hříchy býti odpuštěny?

Všecky i nejtěžší hříchy mohou býti

odpuštěny, činí-li hříšník opravdové pokání.

Hříchy se nám odpouštějí zvláště ve svátosti křtu a ve svátosti pokání.

Poslední věci člověka.

11. »T ě l a v z k ř í š e n í.«

12. »A ž i v o t v ě č n ý.«

Jedenáctý a dvanáctý článek víry učí o posledních věcech člověka; o smrti, soudu, nebi a pekle.

1. S m r t.

Smrt jest odloučení duše od těla.

Co víme o smrti?

O smrti víme, že všichni musíme zemřít, nevíme však kdy a jak umřeme. Proto máme býti na smrt stále připraveni.

Umírá-li také duše naše s tělem?

Duše naše s tělem neumírá, neboť jest nesmrtelná.

2. S o u d s o u k r o m ý.

Kam se ubírá duše hned po smrti člověka?

Duše hned po smrti člověka se ubírá na soud Boží. Tento soud se jmenuje soud soukromý. Každý člověk je souzen při soudu soukromém z celého svého života, ze všech svých myšlenek

a žádostí, slov a skutků, i z toho, co dobrého opominul konati.

Kam odchází duše po soudu soukromém?

Hned po soudu soukromém odchází duše buď do očistce, nebo do nebe, nebo do pekla.

Očistec jest místo, kde trpí duše časné tresty za hříchy, za které v tomto životě dosti neučinily.

Které duše přicházejí do očistce?

Do očistce přicházejí duše, které sice v milosti Boží se světa odešly, ale za své hříchy zcela a úplně zadosti neučinily.

Co trpí duše v očistci?

Duše v očistci trpí bolest z toho, že ještě nemohou patřiti na Pána Boha a rozličné muky, které jim spravedlnost Boží přisoudila. Duším v očistci můžeme a máme pomáhati, a to zvláště modlitbami, almužnou a obětí mše svaté.

3. T ě l a v z k ř í š e n í.

Jednou přijde poslední den, konec světa. V poslední den budou vzkříšena těla všech lidí.

Proč vstanou těla naše z mrtvých?

Těla naše z mrtvých vstanou proto, aby spolu s duší přijala zaslouženou odplatu.

4. O b e c n ý s o u d.

Co bude po vzkříšení těl?

Po vzkříšení těl bude obecný soud. Pán Ježíš oddělí dobré od zlých. Před celým světem řekne jejich myšlenky a skutky dobré i zlé a vynese rozsudek. Po posledním soudu nastane pro všechny lidi život věčný v nebi nebo v pekle, jak si kdo zasloužil.

1. N e b e.

Nebe jest místo, kde požívají andělé a svatí věčné blaženosti.

Kdo přijde do nebe?

Do nebe přijde, kdo umřel v milosti Boží a za všechny hříchy dosti učinil.

Které jsou radosti vyvolených v nebi?

Radosti vyvolených v nebi jsou: patří na Boha a milují ho, mají všechno dobré, neboť »ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují«.

2. P e k l o.

Peklo jest místo, kde trpí zavržení věčné tresty.

Kdo přijde do pekla?

Do pekla přijde ten, kdo umřel v smrtelném hříchu.

Co budou trpěti zavržení v pekle?

Zavržení v pekle Boha neuvidí, trpěti budou nesmírné muky věčným ohněm, opuštěností, bez naděje na vysvobození.

Apoštolské vyznání víry končíme slovem »Amen« (= Tak jest), abychom potvrdili, že všemu pevně věříme, co jest v něm obsaženo.

Je víry ke spasení třeba?

Víry je nevyhnutelně třeba ke spasení, neboť »bez víry jest nemožno, Bohu se líbiti«.

Které pravdy musíme zvláště věděti a věřiti?

Musíme zvláště věděti a věřiti šest pravd základních, a to:

1. jest jeden Bůh;
2. Bůh je spravedlivý soudce, který dobré odměňuje a zlé trestá;
3. jsou tři božské osoby: Otec, Syn, Duch Svatý;
4. druhá božská osoba člověkem se stala, aby nás svou smrtí na kříži vykoupila a na věky spasila;
5. duše lidská jest nesmrtelná;
6. milosti Boží jest ke spasení nevyhnutelně třeba.

ČÁST DRUHÁ.

O milosti Boží.

Co jest milost Boží?

Milost Boží je dar, který nám Bůh uděluje pro zásluhy Ježíše Krista, abychom mohli dojítí spasení.

Milost Boží je dvojí: pomáhající a posvěcující.

Co jest milost pomáhající?

Milost pomáhající nám pomáhá konati dobré skutky k věčnému spasení potřebné.

Je nám třeba milosti pomáhající?

Milosti pomáhající je nám nevyhnutelně třeba k věčnému spasení.

Co jest milost posvěcující?

Milost posvěcující očišťuje nás od těžkých hříchů a činí nás svatými a Pánu Bohu milými.

Milost posvěcující se uděluje ve svátostech křtu a svátosti pokání.

Milost Boží v sobě rozmnožujeme častým a hodným přijímáním svatých svátostí, zbožnou modlitbou a konáním dobrých skutků.

Co jest svátost?

Svátost jest k našemu posvěcení od Pána Ježíše ustanovené viditelné znamení, skrze které působí vnitřní, neviditelná milost.

Kdo ustanovil svátosti?

Svátosti ustanovil Pán Ježíš.

Kolik jest v pravé Církvi svátostí?

V pravé Církvi jest sedm svátostí.

Pověz, které jsou?

Jsou: 1. křest; 2. biřmování; 3. svátost oltářní; 4. pokání; 5. poslední pomazání; 6. svěcení kněžstva; 7. stav manželský.

Proč je právě sedm svátostí?

Svátostí je právě sedm, protože tolik jich je potřeba k zachování a rozmnožení svaté Církve.

Kterak nás svátosti posvěcují?

Svátosti nás posvěcují tím: že nám buď udělují posvěcující milost, nebo ji v nás rozmnožují a kromě toho působí každá svátost ještě zvláštní milost.

Na křtu svatém se v Kristu duchovně rodíme; biřmováním se v nás sílí a utvrzuje život duchovní; svátostí oltář-

ní jakožto pokrmem nebeským duchovní život se v nás zachovává; pokáním ztracená milost se nám vrací; posledním pomazáním zbytký hříchů se shla-
zují a duše se posiluje k poslednímu boji; svěcením kněžstva se udržuje v Církvi úřad kněžský a manželstvím zachování pokolení lidského se posvě-
cuje.

Svátosti, které udělují posvěcující mi-
lost duchovně mrtvým, to jest
těm, kdo mají na duši těžký hřích,
nazývají se svátosti mrtvých. Jsou to:
křesť a p o k á n í.

Biřmování, svátost oltářní, poslední
pomazání, svěcení kněžstva a stav
manželský se jmenují svátosti ži-
vých, protože, kdož je přijímají,
musí mít posvěcující milost.

**Které svátosti lze přijmouti toliko jednou za celý
život?**

Toliko jednou za celý život lze při-
jmouti křest, biřmování a svěcení
kněžstva, protože tyto svátosti vtis-
kují duši nezrušitelné znamení.

O křtu svatém.

Co jest křest?

Křest je první a nejpotřebnější svá-
tost, ve které se nám uděluje odpuště-
ní hříchu dědičného i všech hříchů

před křtem spáchaných. Tím se duchovně znovu rodíme a stáváme se syny Božími. Pokřtěný zůstává na věky křesťanem a proto nemůže býti znovu pokřtěn.

Proč je křest první svátost?

Křest je první svátost, protože jen ten, kdo je pokřtěn, může přijímati ostatní svátosti.

Proč je křest nejpotřebnější svátost?

Křest je nejpotřebnější svátost, protože bez křtu nikdo nemůže dojíti spasení.

Kdo může v čas potřeby platně křtíti?

Každý člověk může v čas potřeby platně křtíti. Pravidelně křtí kněz. Kdo křtí, musí, když leje dítěti vodu na hlavu, říkati slova: »Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.« Dospělý, který chce býti pokřtěn, musí se nejdříve poučiti o katolickém náboženství.

O biřmování.

Co jest biřmování?

Biřmování je svátost, ve které křesťan, od Ducha Svatého bývá posílněn, aby víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl.

Biřmovaný zůstává na věky bojovníkem Kristovým a proto nemůže býti znovu biřmován.

Také k svatému biřmování berou se kmotrové (jen katolíci). Biřmovanec si volí jméno některého svatého.

Kdo má přijmouti svátost biřmování?

Svátost biřmování mají přijmouti všichni pokřtění, když již k rozumu přišli.

Čeho jest třeba k přijetí svátosti biřmování?

K přijetí svátosti biřmování jest třeba: aby biřmovanec se vyzpovídal a přijal Tělo Páně.

Jest biřmování ke spasení třeba?

Biřmování není sice ke spasení nevyhnutelně třeba, ale hřešil by, kdo by ho z nedbalosti nebo netečnosti nepřijal.

Svátost biřmování uděluje biskup. Když biskup biřmuje, klade biřmovanci na hlavu ruku, maže jej na čele svatým křížmem a modlí se. Svaté křížmo jest z olivového oleje a z balzámu.

O svátosti oltářní.

Co jest oltářní svátost?

Svátost oltářní jest pravé Tělo a pravá Krev Pána Ježíše pod způsoby

chleba a vína. Tato svátost se nazývá oltářní, protože se koná na oltáři a na oltáři ve svatostánku uchovává.

Kdy ustanovil Pán Ježíš svátost oltářní?

Svátost oltářní ustanovil Pán Ježíš při poslední večeři. Učinil to takto: 1. vzal chléb, požehnal jej a řekl: »Toto jest tělo mé, které se za vás vydává«; 2. potom vzal kalich s vínem, požehnal jej slovy: »Toto jest krev má Nového Zákona, která se vylévá za vás a za mnohé na odpuštění hříchů.« 3. Nakonec řekl: »To čiňte na mou památku!«

Pán Ježíš proměnil těmito slovy chléb ve své Tělo a víno ve svou Krev. Tuto moc proměňovati dal Pán Ježíš apoštolům a od nich přešla na biskupy a kněze.

1. O svatém přijímání.

Co jest svaté přijímání?

Svaté přijímání je požívání Těla a Krve Pána Ježíše.

Kterak přistupujeme k svatému přijímání?

K sv. přijímání přistupujeme: 1. úplně lační (od půl noci nejísti a nepíti); 2. uctivě a v oděvu čistém a slušném; 3. s čistým svědomím, nemáme na duši těžký hřích;

4. p o b o ž n ě (před svatým přijímáním a po něm se modlíme).

Co působí v nás svaté přijímání?

Svaté přijímání působí v nás takto: 1. spojuje nás s Pánem Ježíšem; 2. rozmnožuje v nás milost posvěcující; 3. zeslabuje v nás zlé náklonnosti a posiluje naši lásku k Pánu Bohu; 4. očišťuje nás od hříchů všedních a chrání nás od hříchů smrtelných.

2. O oběti mše svaté.

Již ve Starém zákoně nařídil Bůh oběti. Tyto oběti byly jenom předobrazem oběti Nového zákona, kterou je smrt Pána Ježíše na kříži. Aby se všichni mohli této krvavé oběti státí účastnými, ustanovil Pán Ježíš při poslední večeři oběť nekrvavou, které říkáme m š e s v a t á.

Co jest mše svatá?

Mše svatá jest ustavičná oběť Nového zákona, ve které se Ježíš Kristus pod způsoby chleba a vína obětuje svému Otci nebeskému způsobem nekrvavým.

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není rozdílu; jenom způsob obětování je rozdílný. Na kříži se Pán Ježíš obě-

toval krvavě, při mši svaté se obětuje způsobem nekrvavým.

Proč ustanovil Ježíš Kristus obět mše svaté?

Ježíš Kristus ustanovil obět mše svaté: 1. aby nám svou krvavou obět na kříži ustavičně připomínal; 2. aby nám zásluhy své oběti na kříži přivlastňoval.

Mší svatou dostáváme dar pravé kajícínosti, prominutí všedních hříchů a časných trestů, rozmnožení posvěcující milosti Boží, pomoci a posily v potřebách duchovních i tělesných.

Které jsou hlavní části mše svaté?

Hlavní části mše svaté jsou: 1. obětování, 2. proměňování a pozdvihování, 3. přijímání.

O svátosti pokání.

Co jest svátost pokání?

Svátost pokání je svátost, ve které se odpouštějí hříchy po křtu svatém spáchané.

Kterak ustanovil Ježíš Kristus svátost pokání?

Ježíš Kristus ustanovil svátost pokání po svém zmrtvýchvstání. Ukázal se apoštolům a řekl jim: »Přijměte Ducha Svatého; kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy budou.«

Co působí svátost pokání?

Svátost pokání působí toto: 1. odpouští hříchy a všechny věčné tresty, a část trestů časných; 2. uděluje a rozmnožuje milost posvěcující; 3. posiluje k bohumilému životu a uklidňuje svědomí. Každý hřích, i ten nejtěžší, může býti odpuštěn ve svátosti pokání.

Svátost pokání spolu se sv. přijímáním jsme povinni přijmouti alespoň jednou za rok.

Církev svatá si přeje, abychom svátost pokání přijímali častěji.

Kolik částí náleží k svátosti pokání?

K svátosti pokání náleží pět částí: 1. zpytování svědomí, 2. lítost, 3. opravdové předsevzetí, 4. zpověď, 5. dosti učinění.

1. O z p y t o v á n í s v ě d o m í.

Co je zpytovati svědomí?

Zpytovati svědomí je přemýšletí, kterých hříchů jsme se dopustili. Vzpomínáme si při desateru Božích přikázání a pateru církevních přikázání, zdali jsme proti nim hřešili.

2. O l í t o s t i.

Co je lítost?

Lítost jest bolest duše, že jsme urazili Pána Boha, a ošklivost nad spáchanými hříchy.

Bez lítosti nemohou býti hříchy odpuštěny.

Lítost naše je upřímná, když máme v duši odpor proti hříchu. Lítost naše jest obecná, litujeme-li všech hříchů. Lítost naše je nadpřirozená, když cítíme bolesti, že jsme hříchem urazili Pána Boha a byli nevděční za jeho lásku k nám. Taková lítost jest dokonalá.

Nedokonalá je lítost, když litujeme hříchů, protože jsme jimi nebe ztratili a tresty Boží zasloužili. Tato ve sv. zpovědi stačí.

3. O opravdovém předsevzetí.

Kdo hříchů upřímně lituje, ten se chce také polepšiti a již nehřešiti. Proto s lítostí musí být spojeno opravdové předsevzetí.

Co jest opravdové předsevzetí?

Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle se polepšiti a nehřešiti.

4. O zpovědi.

Co je zpověď?

Zpověď je vyznání hříchů knězi, abychom od něho dostali rozhřešení.

Jaká musí býti zpověď?

Zpověď musí býti: 1. úplná, 2. upřímná.

Kdy je zpověď úplná?

Zpověď jest úplná: když se zpovídáme ze všech hříchů těžkých, které jsme poznali, z jejich počtu a okolností, které mění druh hříchu.

Nestačí tudíž říci: zpovídám se ze všech svých hříchů vědomých i nevědomých. Je třeba vyznati hříchy jednotlivě.

Kdy je zpověď upřímná?

Zpověď je upřímná, když na sebe žalujeme tak, jak se před Bohem vinnými poznáváme, nic nezamlčujeme a nic neomlouváme. Kdo vlastní vinou se nepovídá z některého těžkého hříchu, zpovídá se neplatně a dopouští se tím nového těžkého hříchu.

Kterak se koná zpověď?

Zpověď se koná takto: Poklekneme ve zpovědnici, poznamenáme se křížem a říkáme: Zpovídám se Bohu všemohoucímu a vám, otče duchovní, který jste na místě Božím, že jsem se dopustil těchto hříchů. Naposled jsem byl u sv. zpovědi.... Říkáme své hříchy. Nato hned vzbuzujeme lítost a opravdový úmysl slovy: »Bože můj! Všechných svých hříchů srdečně lituji, protože jsem za ně spravedlivého

trestu zasloužil a Tebe, svého nejlepšího Otce, urazil. Chci opravdu s milostí Tvou se polepšiti a nikdy již nehřešiti.« — Přijímáme od kněze naučení, pokání a kněžské rozhřešení. Kdyby se nás kněz na něco tázal, máme též upřímně odpovídati.

5. O dostiučinění.

Co jest dostiučinění?

Dostiučinění jsou kající skutky, které kněz ve zpovědi nám ukládá. Říkáme jim též pokání.

Proč se nám ukládají za hříchy kající skutky?

Za hříchy se nám ukládají kající skutky, abychom za urážku, kterou jsme učinili Bohu, alespoň nějakou náhradu dali a budoucně se hříchu varovali.

Jak a kdy máme vykonati uložené pokání?

Uložené pokání máme vykonati co nejdříve a tak, jak bylo nám uloženo.

O odpustcích.

Co jsou odpustky?

Odpustky jsou odpuštění časných trestů za hříchy, které uděluje Církev po odpuštění hříchů mimo svátost pokání. Plnomocné odpustky jsou odpuště-

ní všech časných trestů, kterých hříšník zasloužil; neplnomocné, kterými se promíjí jen část těchto trestů.

O posledním pomazání.

Co jest poslední pomazání?

Poslední pomazání jest svátost, ve které se nemocnému dostává polehčení a milosti Boží k spasení duše a někdy i k prospěchu těla.

S přijetím svátosti posledního pomazání se nemá odkládati až na poslední chvíli. Kdo v těžké nemoci nepřijme poslední pomazání, ač je přijmouti může, hřeší, protože pohrdá pomocí, kterou mu Pán Ježíš nabízí.

Před udělením posledního pomazání nemocný vykoná svatou zpověď a přijme Tělo Páně.

Poslední pomazání dává kněz nemocnému svatým olejem na očích, uších, nosu, ústech, na rukou, po případě i na nohou a při tom se modlí, aby Pán Bůh nemocnému odpustil hříchy, které udělal zrakem, sluchem, čichem, chutí a hmatem.

O svátosti svěcení kněžstva.

Co jest svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva jest svátost, kterou uděluje biskup bohoslovcům kněžskou

moc a zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského.

V čem záleží hlavně moc kněžská?

Moc kněžská záleží hlavně v tom, že kněz může konati oběť mše svaté, udělovati svátosti (kromě biřmování a svěcení kněžstva), světiti a žehnati.

Vysvěcený zůstává na věky knězem a proto nemůže býti znova svěcen na kněze.

O stavu manželském.

Co jest stav manželský?

Stav manželský jest svátost, kterou se dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, nerozlučně spojují a nabývají od Boha milostí, aby povinnosti stavu manželského až do smrti věrně plnily. Sňatek církevní se koná jenom před místním farářem a dvěma svědky. Sňatek na úřadě uzavřený před Pánem Bohem neplatí.

Manželství jest nerozlučné, trvá tak dlouho, až jeden z manželů zemře. Za manžele nemohou se bráti příbuzní, sešvagření, nedospělí a rozvedení.

O modlitbě.

O modlitbě vůbec.

Co jest modlitba?

Modlitba jest nábožné pozdvižení mysli k Bohu. Při modlitbě myslíme na Pána

Boha. Modlitbou není pouhé odříkávání slov.

Proč se modlíme?

Modlíme se: 1. abychom Boha chválili, 2. abychom Bohu děkovali, 3. abychom Boha prosili za dobrodiní a zvláště za odpuštění hříchův.

Je modlitby třeba?

Modlitby je třeba, a to všem lidem, jakmile do rozumu přišli.

Kdy se modlíme?

Modlíme se ráno a večer, před prací a po práci, před jídlem a po jídle, v pokušení a ve všech potřebách. Pán Ježíš řekl: »Potřeba jest vždycky se modliti a neustávati.«

Za koho se modlíme?

Modlíme se za sebe, za rodiče a příbuzné, za představené a dobrodince, za přátele i nepřátele, za všechny živé a zemřelé.

Po příkladu Pána Ježíše máme se modliti nábožně, pokorně a důvěrně, s odevzdaností do vůle Boží a vytrvale.

O modlitbě Páně.

Oslovení: »Otče náš, jenž jsi na nebesích!«

Sedm proseb: 1. Posvět' se jméno tvé; 2. přijď království tvé; 3. buď vůle

tvá, jako v nebi, tak i na zemi; 4. chléb náš vezdejší dej nám dnes; 5. a odpust nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům; 6. a neuveď nás v pokušení; 7. ale zbav nás od zlého. — Amen.»

Otčenáš se jmenuje modlitba Páně, protože této krásné modlitbě nás naučil náš Pán — Ježíš Kristus.

Proč oslovujeme Boha jménem »Otče«?

Boha oslovujeme jménem »Otče«, protože jest Otec všech lidí a o nás otcovsky pečuje.

Zač prosíme v jednotlivých prosbách otčenáše?

V první prosbě otčenáše prosíme, aby všichni lidé Pána Boha poznávali a oslavovali.

V druhé, aby Bůh panoval v naší duši, aby království Boží na zemi, totiž Církev katolická, víc a více se šířilo, aby nás Bůh jednou přijal do království nebeského.

Ve třetí, abychom vůli Boží na zemi vždy tak dokonale a tak rádi plnili, jako ji plní andělé a svatí v nebi.

Ve čtvrté, aby nám Pán Bůh dal všechno, čeho potřebujeme k zachování duchovního i tělesného života. Říkáme chléb náš vezdejší dej nám dnes«, abychom si vzpomněli, že máme kaž-

dého dne prositi toliko za to, co téhož dne dostačuje k našim potřebám.

V páté, aby nám Pán Bůh hříchy naše odpustil a slibujeme, že i my ze srdce odpustíme všem, kteří nám ublížili.

V šesté prosíme o milost a pomoc Boží, abychom v pokušení neklesli.

V sedmé prosbě otčenáše prosíme, aby nás Pán Bůh chránil všelikého hříchu a také milostivě zbavil zla, jako je nemoc, bída, utrpení, zvláště pak zavržení věčného.

Otčenáš končíme slovem »Amen«, to jest: staň se to, zač jsme Pána Boha prosili.

O pozdravení andělském.

K modlitbě Páně připojujeme obyčejně pozdravení andělské. Pozdravení andělské jest modlitba, kterou ctíme Pannu Marii jako matku Boží a ji žádáme o mocnou její přímluvu.

Z kolika částí se skládá pozdravení andělské?

Pozdravení andělské se skládá ze tří částí: 1. z pozdravu archanděla Gabriela; 2. z pozdravu svaté Alžběty; 3. ze slov Církve svaté.

Archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii slovy: »Zdrávas, milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami.«

Svatá Alžběta pozdravila Pannu Marii nejprve slovy andělovými: »Požehnaná ty mezi ženami,« a pak ještě přidala: »a požehnaný plod života tvého«. Církev svatá přidala slova: »Ježíš. Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.«

Anděl Páně.

Když se zvoní ráno, v poledne a večer, modlíme se Anděl Páně.

1. »Anděl Páně zvěstoval Marii (poselství) a ona počala z Ducha Svatého. Zdrávas . . .

2. I řekla Maria: Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého. Zdrávas . . .

3. A Slovo tělem (bij se jednou v prsa!) učiněno jest a přebývalo mezi námi. Zdrávas . .

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko. Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Milost svou, prosíme, ó Pane, rač v myslí naše vlíti, bychom, kteří jsme andělským zvěstováním vtělení Krista, Syna tvého, poznali, skrze umučení a kříž jeho k slávě vzkříšení přivedeni byli. Skrze téhož Krista Pána našeho. Amen.«

ČÁST TŘETÍ.

O přikázáních.

Jsou dvě hlavní přikázání křesťanské lásky.

Pověz, která to jsou?

První: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své!« — Druhé: »Milovati budeš bližního svého jako sebe samého!« Tato dvě přikázání křesťanské lásky obšírněji vysvětluje desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních.

O přikázáních Božích.

Kolik jest přikázání Božích?

Přikázání Božích jest deset.

Pověz, která to jsou?

1. V jednoho Boha věřiti budeš.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.

8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš statku jeho.

Které povinnosti obsahují Boží přikázání?

První tři přikázání Boží obsahují povinnosti k Bohu; ostatních sedm povinnosti k sobě a k bližnímu.

Všichni lidé mohou zachovávat přikázání Boží, protože Bůh dává každému potřebnou k tomu milost.

A. Povinnosti k Bohu.

I. »V jednoho Boha věřiti budeš.«

Co Bůh zakazuje v prvním přikázání ?

V prvním přikázání zakazuje Bůh, abychom jinému prokazovali poctu, která toliko jemu náleží.

Zapovídá modloslužebnost, netečnost u víře, pověry, kouzla, hádání a jiné podobné věci.

Co poroučí Bůh v prvním přikázání?

V prvním přikázání poroučí Bůh, abychom jeho samojediného ctili jako jediného Boha a Pána.

Kterak ctíme Boha?

Boha ctíme tím, že:

1. v něho věříme a jej milujeme;

2. že ho vzýváme a do jeho svaté vůle se odevzdáváme.

Proti prvnímu přikázání Božímu není ctíti anděly a svaté, jakož i ostatky a obrazy svatých, neboť jsou Boží a naši přátelé, v nebi za nás u Pána Boha se přimlouvají.

Vyšší úcta než andělům a svatým náleží Panně Marii, protože je matkou Boží a královnou všech svatých.

II. »Nevezmeš jména Božího nadarmo.«

Co zapovídá Bůh v druhém přikázání?

V druhém přikázání Bůh zapovídá jméno Boží zneužívati. Když je toho třeba, je dovoleno přísahati, to jest dovolávati se Boha za svědka, že mluvíme pravdu.

III. »Pomni, abys den sváteční světil.«

Co poroučí Bůh v třetím přikázání?

V třetím přikázání poroučí Bůh světit den sváteční.

Den sváteční jest neděle a zasvěcené svátky.

Kterak světíme den sváteční?

Den sváteční světíme, když nekonáme prací služebných a přítomni jsme zbožně mši svaté.

B. Povinnosti k sobě a k bližnímu:

IV. Cti otce svého a matku svou, abys dlouho žil a dobře ti bylo na zemi.«

Co poroučí Bůh ve čtvrtém přikázání?

Ve čtvrtém přikázání Bůh poroučí, aby děti své rodiče ctily, milovaly a poslouchaly. Též stáří přísluší úcta.

Jakou povinnost mají rodiče k svým dětem?

Rodiče mají své děti v pravé víře vyučovati a ke všemu dobrému vésti a o jejich blaho se starati.

Ve čtvrtém přikázání se ukládá též podřízeným, aby své představené ctili a poslouchali.

V. »N e z a b í j e š.«

Co zapovídá Bůh v pátém přikázání?

V pátém přikázání zapovídá Bůh škoditi sobě nebo bližnímu na zdraví tělesném nebo na duši.

Na tělesném zdraví škodí poranění, závist, nestřídmost, hněv. Na duši škodí, když někdo svádí druhého ke hříchu.

Co poroučí Bůh v pátém přikázání?

V pátém přikázání poroučí Bůh, abychom se měli všichni rádi, o zdraví a život jak vlastní, tak bližního pečovali a každému dobrý příklad dávali.

VI. »N e s e s m i l n í š.«

Co zapovídá Bůh v šestém přikázání?

V šestém přikázání zapovídá Bůh všechno, co porušuje čistotu nebo stydlivost, všechno, co k porušení čistoty svádí.

Co poroučí Bůh v šestém přikázání?

V šestém přikázání poroučí Bůh, abychom byli v myšlenkách, slovech a skutcích stydliví a počestní.

VII. »N e p o k r a d e š.«

Co zapovídá Bůh v sedmém přikázání?

V sedmém přikázání zapovídá Bůh škoditi bližnímu nespravedlivě na jeho majetku.

Proti majetku hřeší, kdo krade, šidí, cizí věci nevrátí nebo poškozuje.

Co poroučí Bůh v sedmém přikázání?

V sedmém přikázání poroučí Bůh: 1. abychom každému dávali a nechávali, co jeho jest; 2. abychom nespravedlivý majetek navrátili a škodu způsobenou nahradili.

VIII. »N e p r o m l u v í š k ř i v é h o s v ě d e c t v í p r o t i b l i ž n í m u s v ě m u.«

Co zapovídá Bůh v osmém přikázání?

V osmém přikázání zapovídá Bůh:

1. křivě svědčiti; křivě svědčí, kdo lže o někom u soudu,
2. lháti; lže, kdo vědomě mluví nepravdu, aby druhé oklamal;
3. přetvařovati se; přetvařuje se, kdo se dělá jiným, než jakým jest ve skutečnosti;
4. pomlouvat; bližního pomlouvá, kdo lživě o něm mluví.

Co poroučí Bůh v osmém přikázání?

V osmém přikázání poroučí Bůh, abychom byli pravdomluvní, upřímní a věrní.

IX. »Nepožádáš manželky bližního svého.«

Co zapovídá Bůh v devátém přikázání?

V devátém přikázání zapovídá Bůh všechny dobrovolné nečisté myšlenky a žádosti.

X. »Aniž požádáš statku jeho.«

Co zapovídá Bůh v desátém přikázání?

V desátém přikázání zapovídá Bůh hříšné žádosti toho, co náleží bližnímu.

O přikázáních církevních.

Přikázání církevních je více. V přítomné době se zvláště zdůrazňuje těchto pět přikázání:

1. Zasvěcené svátky světiti.
2. V neděli a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.
3. Ustanovené posty zachovávat.
4. Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati.
5. V zapověděný čas svatebního veselí nedržeti.

První: »Zasvěcené svátky světiti.«

Prvním svátečním dnem je neděle. Neděle je posvěcena slavným zmrtvýchvstáním Pána Ježíše a sesláním Ducha Svatého.

Kromě neděle slaví se v církvi svátky Páně, Panny Marie a svatých.

Kterak světíme zasvěcené svátky?

Zasvěcené svátky světíme, když jsme přítomni nábožně mši svaté a nekonáme služebných prací.

Druhé: »V neděli a ve svátek celou mši svatou nábožně slyšeti.«

Co se poroučí v druhém přikázání církevním?

V druhém přikázání církevním se poroučí, abychom každou neděli a každý

zasvěcený svátek celé mši svaté nábožně byli přítomni.

V neděli a zasvěcené svátky máme i kázání poslouchati a na odpolední služby Boží choditi, svátosti přijímati, nábožné knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

Třetí: »Ustanovené posty zachovávatí.«

Kolikerý půst rozeznáváme?

Rozeznáváme půst přirozený — úplnou lačnost, a půst církevní z nařízení církevního.

Co ukládá půst církevní?

Církevní půst ukládá: 1. újmu — dovoluje za den jen jedno úplné nasycení, 2. zdrženlivost — zdržeti se masitých pokrmů.

Kdo je povinen zachovávatí újmu?

Újmu zachovávatí jsou povinni všichni dospělí od 21. roku až do 60.

Vyjímají se nemocní, těžce pracující a chudí.

Kdo je povinen zachovávatí zdrženlivost?

Zdržeti se masitých pokrmů jsou povinni všichni křesťané od sedmi let.

Není povinnen zdržeti se masitých pokrmů, kdo je nemocen nebo kdo je odkázán na to, co dostane.

U nás platí tento řád:

Nařízena jest zdrženlivost o všech pátcích po celý rok a na Bílou sobotu až do 12 hodin.

Újmu v jídle a zdrženlivost jest zachovávat: 1. na Štědrý den, 2. na Popelční středu a 3. na Velký pátek.

Čtvrté: »Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se vyzpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati.«

Co se poroučí ve čtvrtém přikázání církevním?

Ve čtvrtém přikázání církevním se poroučí: 1. zpovídati se nejméně jednou za rok, 2. v čas velikonoční svátost oltářní přijmouti.

Církev svatá si přeje, aby každý věřící často, ano denně přijímal Tělo Páně.

Čas velikonoční trvá od Popelční středy až do neděle nejsvětější Trojice (1. neděle po Duchu Svatém).

Páté: »V čase zapověděném svatebního veselí nedržeti.«

Co se zakazuje v pátém přikázání církevním?

V pátém přikázání církevním se zakazuje v čase zapověděném svatební veselí a všecky veřejné, hlučné zábavy a tance.

Čas zapověděný jest od 1. neděle adventní až do Hodu Božího vánočního, a od Popeleční středy až do Hodu Božího velikonočního. U nás ještě tři dni před Nanebevstoupením Páně, čili prosebné dni a všechny postní dni spadají v zapověděný čas.

O hříchu a jeho družích.

Koliký jest hřích?

Hřích jest dvojí:

1. hřích dědičný, kterého se dopustil Adam v ráji, a který jsme zdělili i s jeho následky po něm;
2. hřích osobní.

Co jest hřích osobní?

Hřích osobní jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Kterak bývá spáchán hřích?

Hřích bývá spáchán:

1. myšlením a žádostmi, slovy a skutky;
2. opominutím dobrého, jež jsme povinni konati.

Hříchy nejsou stejně velké; jsou hříchy těžké nebo smrtelné a hříchy lehké nebo všední.

Kdy se dopouštíme hříchu smrtelného?

Hříchu smrtelného se dopouštíme, když zcela dobrovolně přestupujeme zákon

Boží ve věci důležité s jasným poznáním zlého.

Hříchy těžké jmenují se také »hříchy smrtelné«, protože jimi pozbýváme nadpřirozeného života duše, to jest milosti posvěcující, a stáváme se hodnými věčné smrti.

Kdy se dopouštíme hříchu všedního?

Hříchu všedního se dopouštíme:

1. když přestupujeme zákon Boží ve věci méně důležité;
2. když přestupujeme zákon Boží ve věci sice důležité, ale ne zcela vědomě a dobrovolně.

Hříchy lehké nazýváme také hříchy »všední«, protože se jich člověk i spravedlivý z křehkosti lidské často, ba denně dopouští.

O ctnosti.

Co jest ctnost?

Ctnost je trvalá schopnost činiti dobré.

Kterak se rozdělují ctnosti?

Ctnosti se rozdělují: na božské a mravné ctnosti.

O božských ctnostech.

Které jsou božské ctnosti?

Božské ctnosti jsou: víra, naděje a láska.

Víra, naděje a láska se jmenují božské ctnosti, protože předmětem a pohnutkou těchto ctností jest sám Bůh.

Co jest křesťanská víra?

Křesťanská víra je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou všechno za pravdu máme, co Bůh zjevil a skrze Církev katolickou k věření předkládá.

Co je křesťanská naděje?

Křesťanská naděje je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou s pevnou důvěrou očekáváme všechno, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil.

Co je křesťanská láska?

Křesťanská láska je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou Boha nade všechno, sebe pak a bližního pro Boha milujeme.

Kdy milujeme Pána Boha nade všechno?

Pána Boha milujeme nade všechno, když tak si Pána Boha vážíme, že bychom raději všechno ztratili, i život, než smrtelného hříchu se dopustili.

Kdy milujeme bližního pro Boha?

Bližního milujeme pro Boha, když ho máme tak rádi, jako sebe.

Kdo jest náš bližní?

Náš bližní je každý člověk, přítel i nepřítel.

Kolik je duchovních skutků milosrdných?

Duchovních skutků milosrdných jest sedm: 1. pochybujícím dobře raditi, 2. neumělé učiti, 3. hřešící kárati, 4. zarmoucené těšiti, 5. ubližujícím ochotně odpouštěti, 6. křivdy trpělivě snášeti, 7. za živé i za mrtvé k Bohu se modliti.

Kolik jest tělesných skutků milosrdných?

Tělesných skutků milosrdných je také sedm: 1. lačné krmiti, 2. žíznivé napájet, 3. pocestné do domu přijímati, 4. nahé odívati, 5. nemocné navštěvovati, 6. vězně vysvobozovati, 7. mrtvé pochovávat.

O mravních ctnostech.

Které ctnosti jmenujeme mravní ctností?

Všecky ctnosti křesťanské, mimo tři božské ctnosti, jmenujeme ctnosti mravní proto, že činí především naše mravy Bohu milými.

Z mravních ctností zvláště vynikají čtyři hlavní ctnosti.

Které jsou čtyři hlavní ctnosti?

Čtyři hlavní ctnosti jsou: 1. opatrnost, 2. spravedlnost, 3. statečnost, 4. mírnost.

Jmenují se hlavní ctnosti proto, že obsahují v sobě všechny ostatní ctnosti mravní.

Několik poznámek z liturgiky.

Bohoslužebné obřady, řeč a osoby.

Úkony a znamení, kterými podle ustanovení Ježíše Krista a Církve svaté vzdáváme úctu Bohu a nabýváme potřebných milostí se jmenují **b o h o s l u ž e b n é o b ř a d y**.

Hlavní obřady Církve katolické ustanovil Pán Ježíš sám.

V Církvi katolické konají se obřady z velké části řečí latinskou, a to proto, že latinou jako jedinou řečí bohoslužebnou naznačuje se i jednota víry mezi národy; řeč tato nemění se, je »mrtvou«, tudíž není nebezpečí, že by posvátné obřady stálým změnám byly podrobeny (to by se dělo, kdyby se konaly v řeči živé, jež se pořád mění). Posvátné obřady konají osoby stavu duchovního. **K n ě ž í** slouží mši svatou, udělují svátosti, kromě svatého biřmování a svěcení na kněžství, a zastávají duchovní správu v jednotlivých osadách.

B i s k u p koná všecko, co konají kněží, nadto pak uděluje svaté biřmování, svěcení na kněžství, koná slavnější svěcení a žehnání. Když má svou

skutečnou dicési ustanovuje kněze v duchovní správě a řídí celou diecési. Přední kněží v diecési (zpravidla kanovníci, t. j. kněží, ustanovení při chráme biskupském), tvoří biskupskou konsistoř — poradní sbor biskupův.

Hlavou Církve a první mezi všemi biskupy jest římský p a p e ž, svatý Otec. Koná všecko, co konají biskupové, nadto ustanovuje biskupy v diecésích, nebo je potvrzuje v jejich úřadu a řídí celou Církev, jako nejvyšší pastýř a učitel. Je volen od k a r d i n á l ů, kteří jsou i rádci papežovi (počtem 70).

Mimo světské kněze jsou v Církvi katolické také k n ě ž í ř e h o l n í, kteří žijí v klášteřích podle zvláštního pravidla či řehole, jejich představený sluje opat, některé řehole mají provinciála, nejvyšší představený každého řádu se jmenuje generál a zpravidla sídlí v Římě.

Posvátná místa.

C h r á m.

První křesťané scházeli se k službám Božím v domě některého křesťana. Teprve od císaře Konstantina Velikého mohli si křesťané volně chrámy sta-

věti. Kostel (chrám, dům Boží, dům Páně) jest budova zvlášť upravená a posvěcená ke konání služeb Božích (mše svaté, kázání, modliteb) a udělování svátostí. Malé chrámy nazývají se kaple; v některých jest dovoleno od biskupa sloužiti mši sv. Chrámy stavějí se směrem k východu, na znamení, že z východu přišlo k nám sv. evangelium. Půdorys chrámu mívá podobu kříže. Věž, která skoro nad každým chrámem do výšky se vypíná a stala se součástí chrámu, jako prstem vzhůru ukazuje nám, co jest naším cílem, po němž jediné toužiti máme — na nebe. Na věži bývají obyčejně hodiny, připomínající nám pomíjelnost všeho pozemského. S věže zaznívají zvony a volají nás do kostela k modlitbě. Na vrcholu věže stkví se do dálky vítězné znamení víry naší, sv. kříž, označující nám, že v chrámě se nám hlásá nauka ukřižovaného Spasitele a koná nekrvavá oběť, památka a obnovení té oběti, kterou Kristus Pán Otci nebeskému na kříži přinesl.

H ř b i t o v.

Druhým posvátným místem je hřbitov, na němž pohřbíváme své drahé v Pánu zesnulé. Prvotní křesťané pohřbívali

zemřelé v podzemních hřbitovech, zvaných katakomby, později v samých chrámech. Po dlouhou dobu bývaly hřbitovy kolem kostela. Nyní jsou opodál míst obydlených. Nejkrásnější ozdobou hrobu jest kříž, který znamená, že skrze kříž Kristův doufáme ve vzkříšení těl.

Církevní slohy stavební.

Chrámy byly v různých dobách stavěny různým způsobem.

S šířícím se křesťanstvím vnikl v X. století k nám sloh románský, který plně se rozvil ve XII. století. Dva druhy staveb chrámových byly u nás rozšířeny: kruhové kaple, zvané rotundy (první u sv. Víta na hradě pražském z doby sv. Václava), a kostely obdélné (jednolodní i trojlodní).

Význačné znaky románského slohu: mohutné zdivo, okénka polokruhovitě zaklenutá, sloup s krychlovou hlavicí, valená a pak křížová klenba.

Po roce 1230 začalo se v zemích českých stavěti ve slohu gotickém, který k nám přišel z Francie. Za Karla IV. po prvé dosáhl vrcholu. Rozvoj

slohu byl na čas přerušen válkami husitskými. Za Vladislava II. nabyl opět světové úrovně. Chrámy: sv. Víta, sv. Barbory v Kutné Hoře. Kláštery: Bl. Anežky v Praze, Vyšší Brod, Zlatá koruna. Stavitelé za Karla IV.: Matyáš z Arrasu, Petr Parlér; za Vladislava II.: Matouš Rejsek a Benedikt Rejt. Znaky gotiky: pilíře s příporami, žebrová klenba, lomený oblouk, vysoké věže.

Sloh renesanční vzniklý v Itálii nenašel u nás ozvěny v chrámových stavbách.

Zato však mohutně se rozvil u nás ve století 17. a 18. sloh barokový, libující si v jásavé nádheře a v bohaté malířské a sochařské výzdobě.

Stavitelé: Otec a syn Dienzenhoferové. Malíři: Škréta, Brandl, Rainer. Sochaři: Brokov, Braun.

V přítomné době užívá se při stavbách chrámových betonu a ocelové konstrukce (sloh konstruktivní), na př. chrám sv. Václava ve Vršovicích, Srdce Páně na Vinohradech.

Vnitřní zařízení chrámu.

Vnitřek chrámu se dělí: 1. na kněžiště (presbytář), 2. lodi, 3. předsíň.

1. *P r e s b y t á ř* jest místo nad ostatní částí chrámu vyvýšené a od hlavní lodi mřížkou neb zábradlím oddělené, určené pro kněze. Nejpřednější místo v presbytáři zaujímá hlavní oltář, k němuž vedou stupně (1, 3—5).

2. V *l o d i* shromažďují se věřící. Ve větších chrámech bývají 3 až 5 lodí. Prostřední proti hlavnímu oltáři jmenuje se hlavní loď.

3. V *p ř e d s í n i* shromažďovali se ti, kteří se připravovali k přijetí křtu sv. (katechumeni).

Oltář.

Oltář jest stůl, představující nám onen stůl, na kterém proměnil Kristus Pán při poslední večeři chléb a víno v tělo a krev svou. Oltář má býti z kamene, poněvadž představuje Krista, který nazývá se v Písmě sv. »kamenem úhelným«. Mívá někdy podobu náhrobku (rakve), poněvadž za prvních dob křesťanských stavívaly se oltáře a sloužila se mše sv. na hrobech sv. mučedníků. Oltář, u něhož se slouží mše svatá, jest takto vybaven:

1. Na oltářním stole jest uprostřed kamenná deska s o s t a t k y s v a t ý c h mučedníků. Pokryt je třemi lněnými, bílými ubrusy (plátny), které připomí-

nají roucha, do nichž zabaleno bylo mrtvé Tělo Krista Pána.

2. Při mši svaté na oltáři hoří svíce z čistého včelího vosku, představující Krista Pána, světlo světa.

3. Na oltáři musí býti kříž, a to tak umístěný, aby kněz i lid jej dobře viděl. Kříž připomíná, že oběť, která se na oltáři koná, je táž oběť, kterou Kristus Pán na kříži přinesl.

Na hlavním oltáři stojí s v a t o s t á n e k (tabernakl), to jest schránka pro velebnou svátost oltářní. Na znamení stálé přítomnosti Pána Ježíše na oltáři hoří před svatostánkem tak zvané věčné světlo.

V lodi chrámové jsou další oltáře (vedlejší, postranní) zpovědnice, křtitelnice, kazatelna a kruchta s varhanami a lavice.

Posvátné nádoby ke mši svaté.

Ke mši svaté jest třeba:

1. K a l i c h a. Kalich jest nádoba určená pro Krev Páně. Podobá se otevřenému kalichu květinovému. Má býti ze zlata, neb aspoň číše má býti stříbrná a pozlacená.

2. *P a t e n y*. Patena jest mělký okrouhlý talířek ze zlata neb aspoň ze stříbra a pozlacený. Na patenu se klade při mši svaté Tělo Páně.

Kalich a patena musí býti od biskupa posvěceny.

Ke kalichu a pateně náleží:

1. *K o r p o r á l*, čtverhranný, lněný ubrousek, který se při mši svaté pod kalich prostírá a na nějž se klade Tělo Páně.

2. *B u r s a*, čtverhranná taštička, do které se ukládá korporál.

3. *P a l a*, malá čtverhranná, tuhá pokrývka lněná, jíž se při mši svaté přikrývá kalich.

4. *P u r i f i k a t o ř*, lněný šáteček k čištění kalicha a pateny.

5. *V e l u m*, pokrývka, kterou se kalich na počátku a na konci mše svaté zahaluje. Velum a bursa jsou z téže látky jako roucho mešní.

Posvátná roucha ke mši svaté.

Ke mši svaté obléká kněz na kleriku tato posvátná roucha: humerál, albu, cingulum, manipul a kasuli.

1. *H u m e r á l* jest lněná bílá rouška, jíž si kněz zahaluje krk a ramena.

2. *A l b a* jest dlouhé, bílé řasnaté roucho s rukávy.
3. *C i n g u l u m* jest lněný, bílý provaz, kterým se alba podkasává.
4. *M a n i p u l*, malý sešitý pás, který kněz navléká na loket levé ruky. V manipulu míval kněz šáteček, kterým si stíral pot.
5. *Š t o l a* jest dlouhý, úzký pás, který kněz si dává křížem přes prsa; uprostřed a na obou koncích jest opatřen křížem. Štola jest odznakem kněžské moci, proto žádný úkon kněžský kněz bez štoly nekoná.
6. *M e š n í r o u c h o* čili *k a s u l e* (*o r n á t*) zdobené roucho, vpředu i vzadu volně splývající. Užívá se jen ke mši svaté.

Barva rouch bohoslužebných.

Bohoslužebná roucha jsou barvy: 1. bílé, 2. červené, 3. fialové, 4. zelené, 5. černé.

1. *B í l á* barva znamená radost, slávu a nevinnost; užívá se jí o svátcích Páně, Panny Marie, andělů a svatých, kteří zemřeli smrti přirozenou.

2. *Č e r v e n á* barva je barva krve a ohně; užívá se jí o svátcích svatých

mučedníků a o svátcích svatodušních, poněvadž sestoupil Duch Sv. ve způsobu ohnivých jazyků na apoštoly.

3. *F i a l o v á* barva je barva kajícínosti; užívá se jí ve dnech kajících (v adventě, postě, o suchých a křížových dnech).

4. *Z e l e n á* barva značí naději; užívá se jí o nedělích a všedních dnech po Zjevení Páně a po Duchu Svatém, jestliže na ně nepřipadá jiný svátek, který má svou zvláštní barvu.

5. *Č e r n á* barva značí smutek; užívá se jí při službách Božích za mrtvé, na Velký pátek a na Dušičky.

O mši svaté.

Obět mše svaté, jakožto nekrvavá památka a obnovení krvavé oběti Kristovy na kříži, jest středem veškeré bohoslužby církevní. Podstatné obřady této oběti ustanovil Pán Ježíš při své poslední večeři. K větší oslavě oběti té přidala Církev svatá k obřadům oněm další nové obřady. Mše svatá jest buď tichá nebo zpívaná slavná.

Obřady mše svaté dělí se na části a to :

1. část přípravnou, tak zvanou mši

svatou katechumenů, 2. vlastní mši svatou.

Přípravná část mše svaté obsahuje: 1. modlitby stupňové, 2. introit, 3. Kyrie eleison, 4. Gloria, 5. kolekty, 6. epištolu a krátké modlitby po epištole, 7. evangelium.

Vlastní oběť mešní dělí se na tři části a to: 1. obětování (offertorium) někdy před obětováním bývá Krédo (vyzvání víry); 2. proměňování anebo pozdvihování, 3. přijímání (communio).

Kterak se máme chovati při mši svaté.

Když kněz přistoupil k oltáři, aby přinesl Bohu nejsvětější oběť a modlí se u stupňů oltářních, prosíme o milosrdenství a za odpuštění svých hříchů.

Při e v a n g e l i u povstaneme na důkaz úcty k slovu Božímu, žehnáme se sv. křížem a ukazujeme takto veřejně, že svou katolickou víru nejen v srdci chováme, ale že jsme odhodláni ji slovem i skutkem vyznávat.

Při o b ě t o v á n í obětujeme Bohu všecky svoje tužby a práce, aby nám prospěly k spáse — pro život věčný. Před proměňováním modlíme se s kně-

zem za sv. Otce, svého biskupa a živé přátele, vyprošujeme si, abychom jednou byli připojeni k zástupu vyvolených Božích.

P r o m ě ň o v á n í jest nejsvětější úkon. Kněz pronáší božská slova, jimiž se proměňuje chléb v Tělo a víno v Krev Kristovu. Poklekněme a klaňme se Spasiteli nyní na oltáři přítomnému.

Při pozdvihování Těla Páně bijeme se v prsa a modlíme se :

Pozdraveno budiž, pravé Tělo Ježíše Krista, které za mne na kříži obětováno bylo! V nejhlubší pokoře klaním se Tobě. — Ježíši, Tobě jsem živ! — Ježíši, Tobě umírám! — Ježíši, Tvůj jsem živý i mrtvý! Amen.

Pán můj a Bůh můj!

Podobně při pozdvihování kalicha s Krví Páně modlíme se :

Pozdravena budiž, předrahá Krevi Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla! V nejhlubší pokoře klaním se Tobě. — Ježíši, smiluj se nade mnou! — Ježíši, slituj se nade mnou! — Ježíši, odpusť mi hříchy mé! Amen.

Pán můj a Bůh můj!

Po proměňování modlíme se za své

zemřelé příbuzné a přátele a za duše v očistci.

Když kněz rozpjatýma rukama modlí se O t ě n á š, modlíme se jej s ním. Blíží se sv. přijímání. Vzbuzujeme žal a lítost nad hříchy svými a touhu po sv. přijímání.

Při s v. p ř i j í m á n í bijeme se v prsa a říkáme třikráte: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má.« A když přistupujeme k sv. přijímání, dodejme: »Můj Ježíši! Srdce mé touží po Tobě. Přijď, ó můj Ježíši, a neprodlévej!«

Na konci mše sv. prosíme: »Pane Ježíši, požehnej rukou kněze mně a mé práci, požehnej a zachovej rodiče mé, bratry a sestry, přátele a učitele.«

Mše sv. končí posledním evangeliem, povstaňme a požehnejme se sv. křížem.

Církevní rok.

Církevní rok je souhrn všech slavností a svátků od Církve svaté ustanovených, které nám připomínají vše, co Kristus Pán k naší spáse učinil.

Již ve Starém zákoně ustanovil Bůh den, který měl býti obzvláště ctěn, to-

tiž sobotu, sedmý den v témdni. Sedmero dní po sobě jdoucích sluje týden, protože po sedmi dnech týž den se zase vrací. V sobotu měl člověk od práce odpočívati a nábožné skutky konati. Na místě soboty světí křesťané od dob apoštolských neděli, a to na památku toho, že v neděli Pán Ježíš vstal z mrtvých a v neděli seslal Ducha Svatého. Neděle je první den v témdni a sluje tak proto, že se toho dne nedělá a dělati nemá. Neděli se říká též den Páně, poněvadž je neděle zasvěcena zvláště úctě Páně. Připomíná-li starozákonní sobota dokonání díla Stvořitelem, novozákonní neděle uvádí na paměť dokonání díla Vykupitelova. Neděle zaujímá v církevním roce a v životě křesťanském zvláště důležité místo.

Mimo neděli ustanovila Církev na každý den v roce nějakou památku svaté víry neb osob svatých. Jsou to svátky Páně, Panny Marie, andělů a svatých.

Osou církevního roku, svátkem svátků je slavnost vykoupení, den zmrtvýchvstání Páně, podle něhož se též církevní rok dělí na dvě hlavní části:

1. na dobu vánoční, v níž středem oslav jest Narození a Zjevení Páně;

2. na dobu velikonoční, která nám připomíná vlastní vykupitelské dílo Kristovo, jeho smrt a zmrtvýchvstání a dokonání díla vykoupení sesláním Ducha Svatého. Hlavní svátky v této době jsou Hod Boží velikonoční a Hod Boží svatodušní.

Církevní rok začíná první nedělí adventní a končí sobotou po poslední neděli po Duchu Svatém.

I. Doba vánoční.

První hlavní období v církevním roce je doba vánoční. Přípravou na Narození Páně jest advent, který trvá čtyři neděle. Je to doba kající, proto Církev svatá staví před oči věřících velikého kazatele pokání sv. Jana Křtitele, předchůdce Páně. Mše svatá se slouží v rouchu barvy fialové. Na úsvitě se slouží mše svatá k poctě Panny Marie, sluje rorate (= rosu dejte).

Ve svatvečer svátku Narození Páně, na t. zv. Štědrý den je přísný půst. Narození Páně se slaví 25. prosince (vánoce = svatá noc); o něm 3 mše sv. Osmý den po Narození Páně, tedy 1. ledna, se koná zasvěcený svátek Obřezání Páně; Synu Božímu podle obřadu židovského dáno jméno Ježíš.

Téhož dne počíná občanský nový rok. Dne 6. ledna se slaví druhý velký zasvěcený svátek vánoční — Zjevení Páně (oslava křtu Páně, příchodu mudrců a prvního jeho zázraku). Jmenuje se též svátkem sv. Tří králů (světí se voda, a žehná kadidlo, sůl a křída).

Čtyřicátého dne po Narození Páně (2. února) je nezasvěcený svátek Očišťování Panny Marie (čili Hromnic).

Pohodí vánoční trvá 2—6 neděl po Zjevení Páně. O těchto nedělích se slouží mše sv. v rouchu barvy zelené.

II. *Doba velikonoční.*

Druhé a nejslavnější svátky v církevním roce jsou svátky velikonoční. Hod Boží velikonoční se slaví podle ustanovení Církve svaté první neděli po úplňku, který připadne po jarní rovnodennosti (21. března). První úplněk po jarní rovnodennosti nepřipadá však každého roku ve stejnou dobu, nýbrž někdy dříve, někdy později. Doba ta kolísá mezi 22. březnem a 25. dubnem. Hod Boží velikonoční může tudíž připadnouti na některou neděli

ke konci března nebo během měsíce dubna.

Přípravu k svátkům velikonočním tvoří předpostí a doba svatopostní.

Předpostí začíná nedělí Devítník (= 9. neděle před velikonocemi) a má 1. a 2. neděli po devítníku. Od neděle devítník se koná mše sv. v rouchu barvy fialové na znamení kajícího.

Doba svatopostní začíná Popeleční středou (přísný půst) a trvá šest neděl (černá, suchá, kýchavná, družebná, smrtelná, květná). Po šesté neděli začíná svatý (veliký, pašijový) týden, neboť si připomínáme svaté a veliké dílo svého vykoupení, vykonané utrpením a smrtí Páně.

Šestá neděle postní slove květná, protože toho dne světí se přede mší sv. kvetoucí ratolesti, s kterými pak koná se průvod kolem kostela na památku slavného vjezdu Pána Ježíše do Jerusalema. Při mši svaté zpívají se pašije (čtení neb zpěvy o utrpení Páně).

Zelený čtvrtek připomíná, že Pán Ježíš s apoštoly slavil poslední večeři a při ní ustanovil nejsvětější svátost oltářní a mši sv.; po večeři na hoře Olivetské se modlil, tam byl jat, a potom byl k smrti odsouzen.

V každém chrámě slouží se toliko jedna a to slavná mše sv. (při ní v biskupských chrámech světí biskup sv. oleje). Tato mše sv. připomíná poslední večeři Páně. Z radosti, že při ní Pán Ježíš nejsvětější svátost oltářní ustanovil, jest roucho mešní barvy bílé. Při Gloria zvoní se všemi zvony v kostele i na věži chrámové (klapačky, řehťačky).

Kněz proměňuje tři hostie, z nichž jednu přijímá a ostatní ukládá do zvláštního kalicha.

Při přijímání přistupují kněží i lid k stolu Páně. Po mši sv. koná se průvod s nejsvětější svátostí k vedlejšímu oltáři nebo do postranní kaple. Odhalují a omývají se oltáře.

V biskupském chrámě koná se mytí nohou.

Velký pátek připomíná smrt Pána Ježíše na kříži a jeho pohřeb. Proto jest to den nejhlubšího smutku a přísného postu. Velkým nazývá se proto, že tento den Pán Ježíš dokončil veliké dílo našeho vykoupení. Při obřadech s počátku nehoří žádné světlo; i věčná lampa se zhasí na znamení, že zhaslo »světlo světa«. Oltář jest prost všech ozdob; roucha kněžská jsou rovněž černá.

Pořad posvátných obřadů:

1. Kněží vrhají se na stupních oltářních na tvář.
2. Čtou se dvě části Písma sv. Starého zákona.
3. Zpívají se pašije.
4. Kněz koná modlitby za všechny stavy a lidi.
5. Koná se odhalování a pocta kříže.
6. Slouží se mše sv. předposvěcení (svaté hostie byly posvěceny na Zelený čtvrtek).

Posvátné obřady končí tím, že se odnáší Nejsvětější svátost oltářní do Božího hrobu k veřejnému uctění.

Bílá sobota nám připomíná, že Pán Ježíš v hrobě odpočíval. Proto hned z rána vystavuje kněz nejsvětější svátost v monstranci zahalenou k veřejnému uctívání v Božím hrobě. Bílou nazývá se proto, že ve starší době dospělí katechumeni slavně byli křtěni a na znamení čistoty duše oblékali bílé roucho. Také nyní děti po křtu sv. jsou přikryty bílou rouškou.

Na Bílou sobotu konají se tyto posvátné obřady: Světí se: 1. nový oheň, z něhož se rozžihá trojkrutec (triangl). 2. Světí se velikonoční svíce (paškál) a křestní voda. 3. Slouží se slavná

mše sv., při níž při Gloria rozezvučí se opět zvony a kněz zpívá alleluia. K večeru koná se slavnost vzkříšení. Hod Boží velikonoční je největší svátek církevního roku, oslavuje se zmrtvýchvstání Páně, které je základem naší křesťanské víry.

Pohodí velikonoční má šest neděl. Ve čtvrtek po 5. neděli po velikonocích jest zasvěcený svátek Nanebevstoupení Páně. Devět dní po svátku Nanebevstoupení Páně je doba očekávání Ducha Svatého a přípravy na jeho dary.

Druhý hlavní svátek doby velikonoční slaví Církev padesátého dne po zmrtvýchvstání Páně na památku Seslání Ducha Svatého, jenž sestoupil na apoštoly a učedníky ve způsobě ohnivých jazyků. (Mše sv. v rouše barvy červené.)

Doba po Duchu Svatém netvoří samostatného celku; čítá 23 až 28 neděl. O nedělích a všedních dnech po Duchu Svatém se užívá při mši svaté barvy zelené, nepřipadá-li na některý svátek, který má svou barvu (bílou nebo červenou).

První neděli po Duchu Svatém slaví se svátek nejsvětější Trojice. Tímto svátkem Církev vyznává víru

v Boha trojjediného a vděčně vzpomíná dobrodiní, jež každá božská osoba nám prokazuje.

Ve čtvrtek po svátku nejsvětější Trojice slaví se svátek B o ž í h o T ě l a. Tento svátek slaví Církev na památku ustanovení nejsvětější svátosti oltářní a spolu slavně vyznává jím víru v přítomnosti Pána Ježíše v této svátosti. Po mši sv. nese kněz nejsvětější svátost v slavném průvodu kostelem nebo i venku mimo kostel. Průvod zastavuje se u čtyř oltářů.

V následujícím týdnu potom v pátek se koná svátek N e j s v ě t ě j š í h o S r d c e J e ž í š o v a (zasvěcení rodin, první pátky v měsíci).

Poslední neděli v říjnu se koná slavnost K r i s t a K r á l e.

Svátky svatých.

Církev svatá oslavuje Marii Pannu nade všechny ostatní svaté.

Zasvěcenými svátky Panny Marie jsou: 1. svátek N e p o s k v r n ě n ě h o P o č e t í (8. prosince); 2. svátek N a n e b e v z e t í P a n n y M a r i e (15. srpna).

Zasvěcenými svátky svatých pro celou Církev jsou: svatého P e t r a a P a v l a,

knížat apoštolských (29. června), kteří za císaře Nerona v Římě smrtí mučednickou zemřeli, a slavnost V š e c h s v a t ý c h (1. listopadu).

Následujícího dne uctívá Církev památku věrných zemřelých »d u š i č e k« (2. listopadu), v kostele a na hřbitově se konají modlitby za zemřelé křesťany.

Přední naši národní světci a ochráncové jsou: svatý V á c l a v (28. září, protože zemřel smrtí mučednickou 28. září 929), svatý J a n N e p o m u c k ý (16. května, umučen 20. března 1393) a svatí C y r i l a M e t h o d ě j (5. července).

U B S A H .

ÚVOD.		ČÁST TŘETÍ.	
O znamení svatého kříže	Str. 3	O přikázáních.	
ČÁST PRVNÍ.		O přikázáních Božích	44
O víře . . .	4	A. Povinnosti	
O apoštolském vyznání víry	4	k Bohu . . .	45
O Bohu . . .	5	B. Povinnosti	
O svaté Trojici	6	k sobě a k bližnímu . . .	47
O stvoření světa	7	O přikázáních církevních	49
A. O andělech	8	O hříchu	53
B. O člověku	9	O ctnosti	54
O Ježíši Kristu	11	O mravních ctnostech	56
O Duchu Svatém	16	DODATEK.	
O Církvi obecné	17	Několik poznámek z liturgiky.	
O úkolu Církve . . .	20	Bohoslužebné obřady.	
O obcování svatých	21	řeč a osoby	57
Odpuštění hříchů . .	21	Posvátná místa	58
Poslední věci člověka	22	Chrám	58
ČÁST DRUHÁ.		Hřbitov	59
O milosti Boží	26	Církevní slohy stavební	60
O svátostech	27	Vnitřní zařízení chrámu	61
O křtu svatém	28	Oltář	62
O biřmování . . .	29	Posvátné nádoby ke mši svaté . . .	63
O svátosti oltářní . .	30	Posvátná roucha ke mši svaté	64
1. O svatém přijímání . . .	31	Barva rouch bohoslužebných	66
2. O oběti mše svaté	32	O mši svaté	66
O svátosti pokání	33	Kterak se máme chovati při mši svaté	67
O odpustcích	37	Církevní rok	69
O posledním pomazání	38	I. Doba vánoční . . .	71
O stavu manželském	39	II. Doba velikonoční	72
O modlitbě	39	Svátky svatých	77
O modlitbě Páně . .	40		
O pozdravení andělském	42		
Anděl Páně	43		

HLAVNÍ MODLITBY A PŘÍPRAVA
K SV. ZPOVĚDI A K SV. PŘIJÍMÁNÍ.

	Str.
1. Znamení svatého kříže	3
2. Apoštolské vyznání víry	4
3. Desatero Božích přikázání	44
4. Patero přikázání církevních	49
5. Modlitba Páně	40
6. Pozdravení andělské	42
7. Anděl Páně	43
8. O svátosti pokání	33
9. O sv. zpovědi	35
10. O svatém přijímání	31

Nihil obstat. Mons. Dr. Josephus Beran, censor. Imprimatur. Pragae die 24. Februarii 1937 Prael. Dr. Theophilus Opatrný, vicarius generalis. Nr. 2730.